

ΛΕΞΙΣ (ΣΤΗΛ)

1. καθαρὸς ἐστὶ τὴν ἑρμηνείαν πάνυ καὶ τῆς Ἀττικῆς γλώττης ἄριστος κανὼν, οὐ τῆς ἀρχαίας, ἧ κέχρηται Πλάτων τε καὶ Θουκυδίδης, ἀλλὰ τῆς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐπιχωριαζούσης,

- ἢ διὰ τῶν κυρίων τε καὶ κοινῶν καὶ ἐν μέσῳ κειμένων ὀνομάτων ἐκφέρουσα τὰ νοούμενα <ἑρμηνεία>

2. ἥκιστα γὰρ ἂν τις εὖροι Λυσίαν τροπικῆ φράσει χρησάμενον.

- ὁμοίως δὲ τοῖς ἰδιώταις διαλέγεσθαι δοκῶν πλεῖστον ὅσον ἰδιώτου διαφέρει καὶ ἔστι ποιητῆς κράτιστος λόγων

3. τρίτην ἀρετὴν ἀποφαίνομαι περὶ τὸν ἄνδρα τὴν σαφήνειαν οὐ μόνον τὴν ἐν τοῖς ὀνόμασιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν τοῖς πράγμασιν· ἔστι γὰρ τις καὶ πραγματικὴ σαφήνεια οὐ πολλοῖς γνώριμος.

- μιμητέον δὴ καὶ τὴν βραχύτητα τὴν Λυσίου

4. ἢ συστρέφουσα τὰ νοήματα καὶ στρογγύλως ἐκφέρουσα λέξεις, οἰκεία πάνυ καὶ ἀναγκαῖα τοῖς δικανικοῖς λόγοις καὶ παντὶ ἀληθεῖ ἀγῶνι.

5. ἔχει δὲ καὶ τὴν ἐνάργειαν πολλὴν ἢ Λυσίου λέξεις. αὕτη δ' ἐστὶ δύναμις τις ὑπὸ τὰς αἰσθήσεις ἄγουσα τὰ λεγόμενα, γίνεταί δ' ἐκ τῆς τῶν παρακολουθούτων λήψεως.

- ὁ δὴ προσέχων τὴν διάνοιαν τοῖς Λυσίου λόγοις οὐχ οὕτως ἔσται σκαιὸς ἢ δυσάρεστος ἢ βραδὺς τὸν νοῦν, ὅς οὐχ ὑπολήπεται γινόμενα τὰ δηλούμενα ὁρᾶν καὶ ὥσπερ παροῦσιν οἷς ἂν ὁ ῥήτωρ εἰσάγη προσώποις ὁμιλεῖν.

6. κράτιστος γὰρ δὴ πάντων ἐγένετο ῥητόρων φύσιν ἀνθρώπων κατοπεῦσαι καὶ τὰ προσήκοντα ἐκάστοις ἀποδοῦναι πάθη τε καὶ ἥθη καὶ ἔργα.

7. ἀποδίδωμί τε οὖν αὐτῷ καὶ τὴν εὐπρεπεστάτην ἀρετὴν, καλουμένην δὲ ὑπὸ πολλῶν ἠθοποιΐαν. ἀπλῶς γὰρ οὐδὲν εὐρεῖν δύναμαι παρὰ τῷ ῥήτορι τούτῳ πρόσωπον οὔτε ἀνηθοποίητον οὔτε ἄψυχον. τριῶν τε ὄντων, ἐν οἷς καὶ περὶ ἧ τὴν ἀρετὴν εἶναι ταύτην συμβέβηκε, διανοίας τε καὶ λέξεως καὶ τρίτης τῆς συνθέσεως, ἐν ἅπασιν τούτοις αὐτὸν ἀποφαίνομαι κατορθοῦν. οὐ γὰρ διανοομένους μόνον ὑποτίθεται χρηστὰ καὶ ἐπιεικῆ καὶ μέτρια τοὺς λέγοντας, ὥστε εἰκόνας εἶναι δοκεῖν τῶν ἠθῶν τοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ τὴν λέξιν ἀποδίδωσι τοῖς ἠθεσιν οἰκείαν, ἧ πέφυκεν αὐτὰ ἑαυτῶν κράτιστα δηλοῦσθαι, τὴν σαφῆ καὶ κυρίαν καὶ κοινὴν καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις συνηθεστάτην.

8. οἶομαι δὲ καὶ τὸ πρέπον ἔχειν τὴν Λυσίου λέξιν οὐθενὸς ἦττον τῶν ἀρχαίων ῥητόρων, κρατίστην ἀπασῶν ἀρετὴν καὶ τελειοτάτην, ὁρῶν αὐτὴν πρὸς τε τὸν λέγοντα καὶ πρὸς τοὺς ἀκούοντας καὶ πρὸς τὸ πρᾶγμα (ἐν τούτοις γὰρ δὴ καὶ πρὸς ταῦτα τὸ πρέπον) ἀρκούντως ἡρμοσμένην.

9. ἡ [τις] πᾶσιν ἐπανθοῦσα τοῖς ὀνόμασι κάπ' ἴσης χάρις, πρᾶγμα παντὸς κρεῖττον λόγου καὶ θαυμασιώτερον. ταύτην μέντοι κρατίστην τε ἀρετὴν καὶ χαρακτηριστικωτάτην τῆς Λυσίου λέξεως ἔγωγε τίθεμαι, εἴτε φύσεως αὐτὴν δεῖ καλεῖν εὐτυχίαν εἴτε πόνου καὶ τέχνης ἐργασίαν εἴτε μικτὴν ἐξ ἀμφοῖν ἕξιν ἢ δύναμιν, ἥ πάντας ὑπερέχει τοὺς λοιποὺς ῥήτορας.

ΣΥΝΟΨΙΣ

τὸ καθαρὸν τῶν ὀνομάτων, ἢ ἀκρίβεια τῆς διαλέκτου, τὸ διὰ τῶν κυρίων καὶ μὴ τροπικῶν κατασκευῶν ἐκφέρειν τὰ νοήματα, ἢ σαφήνεια, ἢ συντομία, τὸ συστρέφειν τε καὶ στρογγυλίζειν τὰ νοήματα, τὸ ὑπὸ τὰς αἰσθήσεις ἄγειν τὰ δηλούμενα, τὸ μηδὲν ἄψυχον ὑποτίθεσθαι πρόσωπον μηδὲ ἀνηθοποίητον, ἢ τῆς συνθέσεως τῶν ὀνομάτων ἡδονὴ μιμουμένης τὸν ιδιώτην, τὸ τοῖς ὑποκειμένοις προσώποις καὶ πράγμασι τοὺς πρέποντας ἐφαρμόττειν λόγους, ἢ πιθανότης καὶ τὸ πειστικὸν καὶ ἡ χάρις καὶ ὁ πάντα μετρῶν καιρὸς.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ (СЮЖЕТ И КОМПОЗИЦИЯ)

1. τίς ὁ πραγματικὸς ἐστὶ Λυσίου χαρακτήρ, ἐπειδὴ τὸν ὑπὲρ τῆς λέξεως <λόγον> ἀποδέδωκα· τουτὶ γὰρ ἔτι λείπεται τὸ μέρος. εὐρετικὸς γάρ ἐστι τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν ἐνότων λόγων ὁ ἀνὴρ, οὐ μόνον ὧν ἅπαντες ἂν εὖροιμεν, ἀλλὰ καὶ ὧν μηθεῖς. οὐδὲν γὰρ ἀπλῶς Λυσίας παραλείπει τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν οἱ λόγοι, οὐ τὰ πρόσωπα, οὐ τὰ πράγματα, οὐκ αὐτὰς τὰς πράξεις, οὐ τρόπους τε καὶ αἰτίας αὐτῶν, οὐ καιροῦς, οὐ χρόνους, οὐ τόπους, οὐ τὰς ἐκάστου τούτων διαφορὰς ἄχρι τῆς εἰς ἐλάχιστον τομῆς, ἀλλ' ἐξ ἀπάσης θεωρίας καὶ παντὸς μερισμοῦ τὰς οἰκείας ἀφορμὰς ἐκλέγει.

- δεινότητα τῆς εὐρέσεως αὐτοῦ οἷ τε ἀμάρτυροι τῶν λόγων καὶ οἱ περὶ τὰς παραδόξους συνταχθέντες ὑποθέσεις, ἐν οἷς πλεῖστα καὶ κάλλιστα ἐνθυμήματα λέγει καὶ τὰ πάνυ δοκοῦντα τοῖς ἄλλοις ἄπορα εἶναι καὶ ἀδύνατα εὖπορα καὶ δυνατὰ φαίνεσθαι ποιεῖ...

2. τάξει δὲ ἀπλῆ τινι κέχρηται τῶν πραγμάτων καὶ τὰ πολλὰ ὁμοειδεῖ, καὶ περὶ τὰς ἐξεργασίας τῶν ἐπιχειρημάτων ἀφελῆς τις καὶ ἀπερίεργός ἐστιν.

ΤΑ ΓΕΝΗ (ВИДОВЕ РЕЧИ)

1. ἐρῶ νῦν καὶ περὶ τοῦ γένους [τῶν ἀμφισβητημάτων] ἐν οἷς ἐστὶ θεωρήμασιν ἢ πολιτικὴ τέχνη. τριχῆ δὲ νενεμημένου τοῦ ῥητορικοῦ λόγου καὶ τρία περιειληφότος διάφορα τοῖς τέλεσι γένη, τό τε δικανικὸν καὶ τὸ συμβουλευτικὸν καὶ τὸ καλούμενον ἐπιδεικτικὸν ἢ πανηγυρικόν, ἐν ἅπασι μὲν τούτοις ἐστὶν ὁ ἀνὴρ λόγου ἄξιος, μάλιστα δὲ ἐν τοῖς δικανικοῖς ἀγῶσι. κὰν τούτοις δὲ αὐτοῖς ἀμείνων ἐστὶ τὰ μικρὰ καὶ παράδοξα καὶ ἄπορα εἰπεῖν καλῶς, ἢ τὰ σεμνὰ καὶ μεγάλα καὶ εὖπορα δυνατῶς.

ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (ЧАСТИТЕ НА РЕЧТА)

1. ἀπὸ τῶν προοιμίων. φημί δὴ πάντων δεξιότατον εἶναι τὸν ῥήτορα κατὰ τὰς εἰσβολὰς τῶν λόγων καὶ χαριέστατον, ἐννοούμενος, ὅτι ἄρξασθαι μὲν καλῶς οὐ ῥάδιόν ἐστιν, εἰ δὴ τις τῆ προσηκούσῃ χρῆσθαι βούλοιτο ἀρχῆ καὶ μὴ τὸν ἐπιτυχόντα λόγον εἰπεῖν.

2. ἐν δὲ τῷ διηγεῖσθαι τὰ πράγματα, ὅπερ οἶμαι μέρος πλείστης δεῖται φροντίδος καὶ φυλακῆς, ἀναμφιλόγως ἡγοῦμαι κράτιστον αὐτὸν εἶναι πάντων ῥητόρων, ὅρον τε καὶ κανόνα τῆς ιδέας ταύτης αὐτὸν ἀποφαίνομαι. καὶ γὰρ τὸ σύντομον μάλιστα αὐταὶ ἔχουσιν αἱ διηγήσεις καὶ τὸ σαφές ἡδεῖαί τε εἰσιν ὡς οὐχ ἕτεροι καὶ πιθανοὶ καὶ τὴν πίστιν ἅμα λεληθότως συνεπιφέρουσιν, ὥστε μὴ ῥάδιον εἶναι μὴθ' ὅλην διήγησιν μηδεμίαν μῆτε μέρος αὐτῆς ψευδὲς ἢ ἀπίθανον εὐρεθῆναι· τοσαύτην ἔχει πειθὸν καὶ ἀφροδίτην τὰ λεγόμενα καὶ οὕτως λανθάνει τοὺς ἀκούοντας εἴτ' ἀληθῆ ὄντα εἴτε πεπλασμένα. ὥσθ' ὅπερ Ὅμηρος ἐπαινῶν τὸν Ὀδυσσεῖα ὡς πιθανὸν εἰπεῖν καὶ πλάσασθαι τὰ μὴ γενόμενα εἴρηκε, τοῦτό μοι δοκεῖ κὰν ἐπὶ Λυσίου τις εἰπεῖν·

εἶσκεν ψεύδεα πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα.

3. ἐν δὲ τῷ πιστοῦσθαι τὰ πράγματα τοιοῦτός τις ὁ ἀνὴρ ἐστὶν. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν καλουμένων ἐντέχνων πίστεων καὶ χωρὶς ὑπὲρ ἐκάστου μέρους διαλέξομαι. τριχῆ δὴ νενεμημένων τούτων εἷς τε τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ πάθος καὶ τὸ ἦθος τὰ μὲν ἐκ τοῦ πράγματος οὐδενὸς χειρὸν εὐρεῖν τε καὶ ἐξειπεῖν δύναται Λυσίας.

- καὶ τὰς ἐκ τῶν ἡθῶν γε πίστεις ἀξιολόγως πάνυ κατασκευάζειν ἔμοιγε δοκεῖ. πολλάκις μὲν γὰρ ἐκ τοῦ βίου καὶ τῆς φύσεως, πολλάκις δ' ἐκ τῶν προτέρων πράξεων καὶ προαιρέσεων ἀξιόπιστα κατασκευάζει τὰ ἥθη.
- περὶ δὲ τὰ πάθη μαλακώτερός ἐστι καὶ οὔτε ἀυξήσεις οὔτε δεινώσεις οὔτε οἴκτους οὔθ' ὅσα τούτοις ἐστὶ παραπλήσια νεανικῶς πάνυ καὶ ἐρρωμένως κατασκευάσαι δυνατός.

4. κὰν τοῖς ἐπιλόγοις δὲ τὸ μὲν ἀνακεφαλαιωτικὸν τῶν ῥηθέντων μέρος μετρίως τε καὶ χαριέντως ἀπαριθμεῖ, τὸ δὲ παθητικὸν ἐκεῖνο, ἐν ᾧ παράκλησις τε καὶ ἔλεος καὶ δέησις καὶ τὰ τούτοις ἀδελφὰ ἔνεστι, τοῦ προσήκοντος ἐνδεεστέρως ἀποδίδωσι.